

K i KRAP

K i KRAP står for kognitiv/det der vedrører kognitioner (tænkning og begrebslig erkendelse). I KRAP tales der om "Virkeligheden" og "Tanker om virkeligheden". Vore tanker om virkeligheden er konstruktioner. Den virkelighed, vi sanser og kan forholde os til, er nødvendigvis en konstruktion. Vore konstruktioner af den "samme virkelighed" kan være meget forskellige. For det meste hænger forskelligheden sammen med vurdering snarere end beskrivelse af begivenheder i tid og rum.

Selv om "Virkeligheden" er vældig interessant, har vi formentlig lettere ved at ændre på vore tanker om den. I hvert fald er det da dem vi har direkte adgang til – altså vore egne. Og når vi nu har med mennesker at gøre, kan vi let være tilbøjelige til at nøjes med vore egne fortolkninger af de andres "livsvirkelighed": Jeg tænker, at du tænker, gør og er sådan – fordi det passer godt med mine forestillinger om "virkeligheden". Hvis du så ikke oplever det på den måde, så burde du have gjort det, for mine forestillinger er jo "sande".

Nej, vi har ikke og kan ikke få en helt objektiv forståelse af verden/virkeligheden. Hver især oplever vi verden gennem vore individuelle sansninger og forståelser. Disse fastholdes og formidles gennem sproget. Og sproget er selv en (social) konstruktion, ikke nogen objektiv afbildning af en ydre virkelighed.

Hvis jeg vil forstå, hvordan verden ser ud for dig, så må jeg undersøge det. Er du en dygtig sprogbruger, og kan jeg stille de relevante spørgsmål, så kan dine svar gøre mig (og måske også dig) meget klogere på dit verdensbillede. Men hvis du hverken har et udviklet sprog eller stærke mentale kompetencer, så er det i vid udstrækning op til mig at undersøge, om min fortolkning er gangbar. Heldigvis er jeg ikke alene om det. For kolleger kan i høj grad bidrage til undersøgelsen. Det kræver dog, at de også først og fremmest bidrager med spørgsmål, beskrivelser og iagttagelser. Fortolkning og vurdering alene risikerer at fastlåse et forkert eller i hvert fald ufuldstændigt billede af et andet menneske.

Hvis fx en borger ofte bliver mødt med et "Gå ind til dig selv XX, du skal ikke komme her og drille", så kan det nemt blive den almindelige fortolkning, at XX altid kommer for at drille. For reaktionen på afvisning kan godt være at forsøge kontakt på en anden og mindre hensigtsmæssig måde. Prøver man i stedet for "standardfortolkningen" at undersøge, hvad XX mon vil i netop dette øjeblik, kan det åbne op for noget nyt.

Det er i det hele taget vigtigt at sætte spørgsmålstejn ved det, som man selv eller som gruppe opfatter som åbenlyst og benytte sig af alternative forståelser og positioner. Som professionelle har vi en forpligtelse til løbende at undersøge

præmisserne for de valg, vi træffer. Her drejer det sig ikke kun om valg af handlinger. Vi kan fx være uopmærksomme på en sprogbrug, der stigmatiserer eller på anden måde reducerer et menneskes værdighed i vor egen eller en gruppes bevidsthed. Når vi fx beskriver en borger som "ikke trafiksikker", sætter vi så ikke denne i kategori med hunde og små børn? Og er det rimeligt? Både når vi bruger vurderinger af handlinger i stedet for beskrivelser af dem, og når vurderingen 'sniger' sig ind i beskrivelsen, risikerer vi at gøre nogen uret – ofte ubevidst. Når man fx "sender en borger ned i lejligheden" i stedet for at "bede vedkommende om at gå til sin lejlighed", så sætter man nærmest denne i kategori med en postforsendelse eller et uartigt barn. De ord og vendinger, vi bruger i dagbog og funktionsbeskrivelser, bør i særlig grad leve op til idealet om ligestilling. For de er med til at danne en hel gruppes billede af borgerne.

Vi skal være opmærksomme på, at den måde, vi bruger vores sprog og tale på, er med til at definere vores måde at leve på – sammen og hver for sig. Sprog i denne sammenhæng handler ikke kun om det verbale sprog. Al adfærd er kommunikation. Vi er viklet ind i et kæmpemæssigt spind af kommunikation i en grad, så det ikke er muligt ikke at kommunikere. Selv en ikke-handling kan være kommunikation. Den e-mail, sms eller telefonbesked, som man ikke fik svaret på, sender en besked til den, der måske venter på svar. Vor måde at kommunikere på – vor måde at konstruere os selv, hinanden og vore formelle/uformelle fællesskaber på – er meget vigtig.

I dokumentationen er det først og fremmest gennem sproget, at vi kan gøre en forskel. I det praktisk pædagogiske arbejde har vi endnu flere redskaber til at kommunikere nye måder at se og vurdere verden på.

Vore "tanker om verden" springer ikke imod os fra "verden selv", men fra mødet mellem forskellige mulige konstruktioner af den, hvoraf nogle melder sig med større aktualitet end andre i den konkrete situation. Den pædagogiske praksis – herunder sproget – kan være med til at fremme nogle mere hensigtsmæssige/frugtbare konstruktioner. Især hvis vi tænker undersøgelse frem for fortolkning. Vore konstruktioner af hinanden som kolleger kan måske også tåle en smule refleksion.

Det, at lade rygsækken med synsninger og forudfattede meninger blive på den anden side af broen, er ganske let at tale om. Men i praksis kommer man let til at møde andre på 'ens egen side af broen', hvor man ikke har fået rygsækken af endnu. Billedet med rygsækken og broen illustrerer ganske godt, at der skal arbejdes med det. Vi har jo hele tiden rygsækken med os, og der er nyttige ting i den også. Så at møde verden på ny, undersøge den forfra, uden fordomme, og stadig have en masse af sin viden med sig, er ikke nemt. Men bestemt en indsats værd.

Læs gerne i KRAP-bogen s. 13-16, 89-118 (især 89-95 + 111-115).